

Zdeněk Jemelík: Legislativou proti ochraně práv dětí

 infokurýr.cz/n/2024/12/01/zdenek-jemelik-legislativou-proti-ochrane-prav-deti

kurýr

1. prosince 2024

Asociální Fialova vláda poslala do Poslanecké sněmovny novelu trestního zákoníku. Na půdě spolku Chamurappi se jí zabýval Oldřich Hein obsáhlým esejem obecné povahy, dostupným na internetových stránkách spolku. Jeho závěry jsou pro vládu nepříznivé. Zdůraznil důležitost zachování vztahu legislativní tvorby k filozofickým základům práva, ohledu na mravnost i na historický vývoj práva od pradávna až do současnosti. A všiml si detailu v ustanovení o přednostním používání peněžitého trestu. Je možné, že v případě majetkové nerovnosti spolupachatelů ten solventní se vyplatí z hrozícího uvěznění, zatímco nemajetný půjde za mříže?

Chci na něj navázat úvahami nad jednotlivostmi. Jako první mě pálí nepoměr mezi motivací legislativních úprav potřebou snížit rozsah trestání vězením a mravní povinností státu chránit práva dětí-budoucnosti národa. Z mediální přede hry k předložení novely je zřejmé, že důležitou cestou k snížení stavů vězněných osob má být bagatelizace trestného činu zanedbání povinné výživy dle §196 až 198 tr. zákoníku. Dosavadní úprava umožňovala použití všech forem trestu podle ustanovení trestního zákoníku a navíc možnost zadržení řidičského oprávnění neplatiče.

V praxi se uplatnění §196 a násl. týkalo především neplnění alimentární povinnosti vůči nezaopatřeným dětem. Novináři a politici se nyní snaží o vytváření společenské atmosféry ve prospěch neplatičů. Ministr Pavel Blažek, odpovědný za vypracování novely, tento vývoj právních názorů obhajuje: zánik trestnosti neplacení výživného umožní uvolnění míst v přeplněných věznicích. Je přece zbytečné, aby je zabírali muži, kteří se ničeho závažného nedopustili.

V současné právní úpravě v §196 odst.3 se jedná o navození nebezpečí upadnutí dítěte do stavu nouze jako o okolnosti, zvyšující závažnost zmíněného trestného činu. Horní hranice trestní sazby jsou tři roky. Současně se viníkům nabízí cestička k úniku před spravedlností projevem účinné lítosti dle §197 tr. zákoníku.

Z praxe vím, že dostat neplatiče do vězení není vůbec snadné. Rozumný soudce dá přednost jakémukoli řešení, které viníkovi umožní, aby se snažil napravit, co se dá. Z vězení, kde nebude vydělávat, by dětem nepomohl.

Nahlédnutí do novely po výše zmíněné mediální „masáží“ odhaluje surovou skutečnost. Nová právní úprava se scvrkla pouze na §196, který zní: „Kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce a vydá tak oprávněnou osobu nebezpečí nouze, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok“. Ve srovnání s ustanovením současného §196 odst.3 trestního zákoníku obrovská úleva pro pachatele.

Není mi jasné, kdo bude posuzovat, zda neplatič skutečně dostal „jiného“ do stavu nouze. Pro samosoudce by vedení takového šetření asi bylo nad jeho síly. Při představě, že půjde o dítě v nouzi a ve věci by rozhodoval OSPOD, mi běží mráz po zádech.

Nová právní úprava znamená, že až na extrémní případy zanedbání vyživovací povinnosti není trestným činem. Nezaplacené výživné se stane závazkem, vymahatelným podle občanského práva. Asi se zvýší zatížení civilních soudů nápadem této agendy. Vymahatelnost pohledávek bude pro věřitele obtížná, neboť nad dlužníky nebude viset Damoklův meč trestního stíhání. V řízení budou stát sami bez podpory policie a státního zastupitelství.

Považuji novou úpravu za nemravnou a věcně nesprávnou. Spoluodpovědnost rodičů za blaho dětí patří tradičně k základním kamenům našeho práva. Zbavit otce legislativou odpovědnosti je

uznáním jejich sociální nadřazenosti nad matky. Je to projev způsobu myšlení, pro které mají Španělé jednoslovné označení: el machismo (macho = samec; ch se čte jako č)Není samozřejmě účelné neplatiče zavírat do vězení, kde nemají možnost vydělávat. Ale dosavadní úprava umožňovala tlačit na ně cestou podmíněných a alternativních trestů a odnětí svobody mělo být jen krajním opatřením.

Fialova asociální vláda tímto způsobem vykazuje matky do nerovnoprávného postavení vůči otcům – neplatičům. Pokud bez podpory neplatiče svou šikovností odvrátí od dětí nouzi, ochrání ho před trestním stíháním. Zejména vláda vzkazuje ženám: chcete-li mít děti, užijte si to, ale na otce se nespolehejte. Jejich trestněprávně vymezená odpovědnost právě zanikla. Stát ji vymáhat nebude. Péče o blaho dětí není pro vládu prioritou. Být matkou nechtělo by se mi přivádět děti do světa v takovém státě. Odlehčení přeplněným věznicím je pro vládu důležitější. Její chování je v tomto směru zavrženíhodné.

Ale opozice neřve, ani nehrozí parlamentními obstrukcemi! Slibuje, že po vítězných volbách v r.2025 zruší kdejakou zvrácenost, prosazenou v současném Parlamentu, ale ochrana práv dětí ji nevzrušuje.

Zdeněk Jemelík

